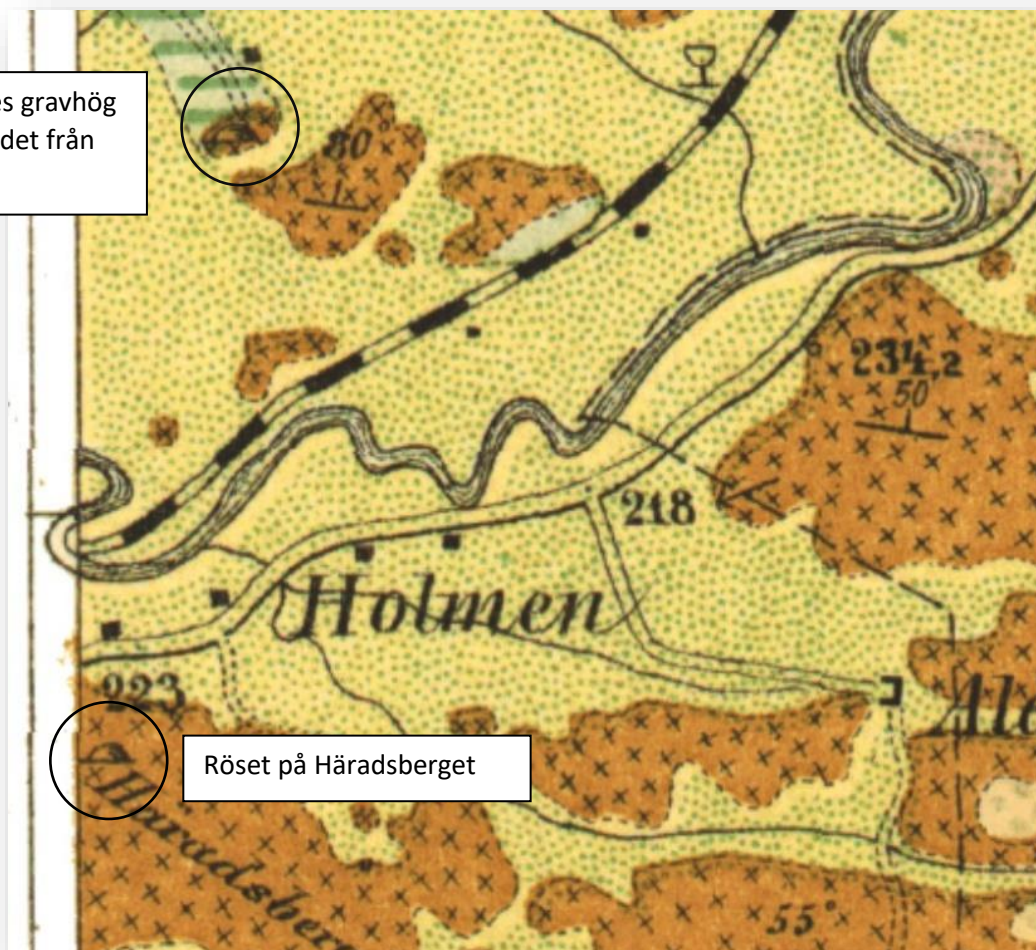

Låg Sveriges största gravhög i Alingsås?

Det berättas om en jättestor gravhög på Häradsberget i Alingsås. Graven sägs ha varit 80 meter i diameter och 12 meter hög innan den togs bort i samband med bygget av ett vattentorn 1898. Här är historien om hur två gravar och flera små felaktigheter blev till Sveriges största gravhög.

Sveriges geologiska undersökningar (SGU) uppförde under slutet av 1800-talet en ny kartserie. Det var geologen Johan Otto Fries som år 1863 fick i uppdrag att utföra fältarbete och beskrivningar för kartbladet Vårgårda. Johan Otto besökte ett antal fornlämningar och beskrev dem utförligt vilket går att läsa i hans bevarade dagboksanteckningar. Den 30 juni besökte han en ättehög, sydväst om gården Tokebacka.

Johan Otto Fries gravhög på SGU-kartbladet från 1863.

Hans beskrivning lyder "På ett mindre, fastän dock mycket högt och brant berg, finnes lagd en ättehög av 270 fots omkrets och 18 fots höjd". Översätter man detta till dagens mått blir graven ungefär 81 meter i omkrets och drygt 5 meter hög. Eftersom Fries i detalj anger vilken väg han gick under denna dag kan gravhögen identifieras som L1966:1533, vilken också kallas "Rolf's grav" i folkmun. Fries beskrivning stämmer ganska

bra fortfarande, enligt fornminnesregistret är graven idag 26 meter i diameter och 2,5 meter hög.

Johan Ottos fältarbete resulterade så småningom i en bok som utgavs 1866 och innehöll beskrivningar till kartbladet han arbetade med. I denna bok beskrivs den ovannämnda ättehögen så här: *"på ett berg norr om Holmen, en särdeles stor [hög] av 270 fots diameter och 40 fots höjd"*. Här har alltså omkretsen förvandlats till diameter och höjden har på ett oförklarligt vis ändrats från 18 till 40 fot! Kanske var det någon annan som renskrev Johan Otto Fries anteckningar. 17 år senare, 1883, utgav SGU beskrivningar till ett annat kartblad i serien, nämligen Borås. Även i denna omnämndes graven med de förvrängda måtten. Skillnaden var att måttangivelserna också angavs i meter. Det står att högen var 80 meter i diameter och 12 meter hög.

Johan Otto Fries nämnde också en annan grav under sitt fältarbete. I boken från 1866 beskrevs den som en stor ättehög belägen på Häradsberget i Alingsås. Graven hade inga måttangivelser men omnämndes som stor. Denna grav togs bort 1898 i samband med bygget av ett vattentorn. I en artikel i Alingsås tidning den 9 augusti 1898 kunde man läsa: *"Vid grävningarna å Här- eller Häradsberget har man i det där upptäckta stenkumlet funnit en döds-kalle och benrester, vilket giver stöd för antagandet att i länge sedan svunna tider en gravsättning därstädes ägt rum"*.

År 1926, nästan 30 år efter att graven på häradsberget hade tagits bort, omnämndes den i skrift igen. Det var folkskollärare Erik Dahlström i Alingsås som gav ut boken *"Naturminnesmärken och fornminnen"*. Erik beskriver att det i graven på Häradsberget förutom en döds-kalle och benrester också hittades en lerurna, aska och en flintkniv. Han nämner också att graven var 80 meter i diameter och 12 meter hög vilket han mycket riktigt hade läst i tidigare skrifter.

Problemet var att dessa måttangivelser var felaktiga och att måtten gällde en helt annan grav, nämligen den ovan nämnda *Rolfs Grav*. Det slutade sålunda med att två gravar, som visserligen var stora men absolut inte enorma, beskrevs som Sveriges största gravhög. Allt på grund av flera små felaktigheter i olika källmaterial. Högen som Johan Otto Fries beskrev var aldrig större än 25 meter i diameter och den låg inte på Häradsberget.

Vad beträffar graven på Häradsberget så var det förmodligen ett bronsåldersröse och inte en gravhög med tanke på de fynd som hittades där. Nu är alla felaktigheter ordnade i fornminnesregistret och den 80 meter stora högen på Häradsberget har blivit en ganska spännande historia.

